

RUMANTSCH EMPRIMA LINGUA

1 Dotaziun da las lecziuns

	G1	G2	G3	G4	G5	G6
Rom da basa MAR Art 13	2	2				
Rom da basa			4	4	4	4
Rom d'accent						
Rom complementar						
Ulteriur rom obligatori						
Ulteriur rom						

2 Indicaziuns didacticass

Per cuntanscher las finamiras duai ins applitgar differentas metodos d'instrucziun (instrucziun frontala, lavur en gruppas, lavuratori, projects ed instrucziun da bloc). Igl è necessari da respectar ina tscherta continuitad da las tecnicas da lavur.

Per garantir in bun contact direct cun las regiuns rumantschas san ins applitgar las metodos da project, excursiuns e champs da lavur.

Per savair promover l'identitad interrumscha vegn collavurà tranter ils differents idioms (lecziuns e projects cuminaivels).

In agid per l'instrucziun da lingua è la rait didactica da Messelken.

I sa tracta d'ina taxonomia dubla da capacitads e nivels linguistics.

Las capacitads tadlar, leger, discurre e scriver san mintgamai vegnir cumbinadas cun in dals sis nivels linguistics: textematica, lexematica, morfematica, sintagmatica, fonematica e prosodia.

3 Finamiras globalas, materia d'instrucziun, interdisciplinaritad

3.1 Rom da basa

Rom da basa 1./2. classa		
Finamiras globalas	Materia d'instrucziun	Interdisciplinaritad
<p>Instrucziun da lingua Repeter, cumpletar ed approfondar las enconuschientschas linguisticas (pronunzia, ortografia, morfologia) Introducir la sintaxa Sviluppar il stgazi da plets</p>	<p>Instrucziun da lingua Exercizis da pronunzia e da dicziun Exercizis d'ortografia Diever dal stgazi da plets, exercizis cun ils vocularis correspundents Exercizis da morfologia e sintaxa Exercizis da lingua, resumaziuns e concepts</p>	<p>Tudestg/auters linguatgs esters: coordinaziun da la terminologia grammaticala, differenzas e parallels da structura</p>
<p>Lectura e litteratura Leger e chapir differentas sorts da texts pratics Leger e tractar parts da la litteratura orala e scritta Leger e tractar texts d'auturas e d'auturs contemporans, litteratura per giuvenils</p>	<p>Lectura e litteratura Lectura da texts simpels e pli pretensius ord la vita da mintgadi Lectura da ditgas e paraulas Lectura da poesias e raquints adattads Exercizis da teater (pitschnas scenas da teater, gieus auditivs)</p>	<p>Tudestg: cumparegliaziun da texts (paraulas, fablas, ditgas)</p>

Rom da basa 3. classa		
Finamiras globalas	Materia d'instrucziun	Interdisciplinaritad
<p>Instrucziun da lingua Repeter, cumpletar ed approfondir las enconu- schientschas linguisticas (pronunzia, ortografia, vo- cabulari, morfologia, sintaxa, stilistica)</p>	<p>Instrucziun da lingua Exercizis da pronunzia Exercizis d'ortografia Stgazi da plects (vocabulari fundamental, locu- ziuns, neologissemes) Repetiziun da la morfologia Exercizis da different gener (p.ex. recitar poesias, improvisar e dramatisar, giugar scenas da teater, resumir e raquintar, describer, argumentar) Exercizis, translaziuns, concepts e curts referats Introducziun en la lavur cun las ovras da standard: grammaticas, vocabularis</p>	<p>Tudestg/auters linguatgs: elavuraziun da tscherts fenomens linguistics (pronunzia e dicziun, deri- vanza da plects, sintaxa) Cumparegliaziun da l'adiever dals temps e dals modus cun ils auters linguatgs neolatins e cun il tu- destg Coordinaziun da la terminologia grammaticala, dif- ferenzas e parallelas da structura</p>
<p>Lectura ed analisa litterara Preschentar ed exercitar differentas metodos da l'analisa litterara</p>	<p>Lectura ed analisa litterara Lectura da prosa, poesia e teater da differentas epocas Lectura en classa ed individuala a chasa cun resu- maziuns, elavuraziuns e.u.v.</p>	<p>Tudestg: cumparegliaziun da texts originals cun translaziuns</p>
<p>Istorgia da litteratura Preschentar e tractar l'istorgia da la litteratura orala e scritta</p>	<p>Istorgia da litteratura Litteratura orala (p.ex. ditgas, paraulas, chanzuns e.u.v.), genres ed exempels</p>	<p>Istorgia/musica: coordinaziun da las lecturas cun las epocas che vegnan tractadas en istorgia, musica</p>
<p>Tematicas actualas Preschentar e discutir la situaziun actuala da lin- guatg e cultura cun exempels pratics</p>	<p>Tematicas actualas Preschentaziun e discussiun da la situaziun actua- la da linguatg e cultura cun exempels pratics (p.ex. meds da massa, fatgs da linguatg, minoritads e.u.v.)</p>	<p>Istorgia: en connex cun tematicas actualas (movi- ment da lingua, meds da massa)</p>

Rom da basa 4. classa		
Finamiras globalas	Materia d'instrucziun	Interdisciplinaritad
<p>Instrucziun da lingua Repeter, cumpletar ed approfondir las enconu- schientschas linguisticas (pronunzia, ortografia, vo- cabulari, morfologia, sintaxa, stilistica)</p>	<p>Instrucziun da lingua Exercizis da pronunzia Exercizis d'ortografia Stgazi da plects (vocabulari fundamental, locu- ziuns, neologissemes) Repetiziun da la morfologia e da la sintaxa Approfundaziun da la stilistica Exercizis da different gener (p.ex. recitar poesias, improvisar e dramatisar, giugar scenas da teater, resummar e raquintar, describer, argumentar) Exercizis, translaziuns, concepts e curts referats Introducziun en la lavur cun las ovras da standard: grammaticas, vocabularis</p>	<p>Tudestg/auters linguatgs: elavuraziun da tsherts fenomens linguistics (pronunzia e dicziun, deri- vanza da plects, sintaxa) Cumparegliaziun da l'adiever dals temps e dals modus cun ils auters linguatgs neolatins e cun il tu- destg</p>
<p>Lectura ed analisa litterara Preschentar ed exercitar differentas metodas da l'analisa litterara</p>	<p>Lectura ed analisa litterara Lectura da prosa, poesia e teater da differentas epocas Metrica en la litteratura rumantscha Lectura en classa ed individuala a chasa cun resu- maziuns, analisas, commentaris, improvisaziuns, elavuraziuns e.u.v.</p>	<p>Tudestg: cumparegliaziun da texts originals cun translaziuns, terminologia litterara</p>
<p>Istorgia da lingua e litteratura Preschentar e tractar l'istorgia ed il svilup da la lin- gua Preschentar e tractar l'istorgia da la litteratura orala e scritta</p>	<p>Istorgia da lingua e litteratura Emprima introducziun en l'istorgia ed il svilup da la lingua Litteratura orala (p.ex. ditgas, paraulas, chanzuns e.u.v.) e scritta</p>	<p>Istorgia/musica/dissegn: coordinaziun da las lectu- ras cun las epocas che vegnan tractadas en istor- gia, musica e dissegn</p>

Rom da basa 4. classa		
Finamiras globalas	Materia d'instrucziun	Interdisciplinaritad
Tematicas actualas Preschentar e discutir la situaziun actuala da linguatg e cultura cun exempels pratics	Tematicas actualas Preschentaziun e discussiun da la situaziun actuala da linguatg e cultura cun exempels pratics (p.ex. meds da massa, instituziuns, fatgs da linguatg, minoritads e.u.v.)	Istorgia: en connex cun tematicas actualas (moviment da lingua, meds da massa, situaziun economica)

Rom da basa 5. classa		
Finamiras globalas	Materia d'instrucziun	Interdisciplinaritad
Instrucziun da lingua Repeter, cumpletar ed approfondir las enconuschientschas linguisticas (pronunzia, ortografia, vocabulari, morfologia, sintaxa, stilistica) Cumparegliar cun ils ulteriurs idioms, cun il rumantsch grischun e cun auters linguatgs neolatins	Instrucziun da lingua Repetiziun ed approfondaziun dals differents aspects linguistics (p.ex. cun exercizis da stil, concepts, translaziuns e.u.v.) Cumparegliaziun cun ils ulteriurs idioms rumantschs, cun il rumantsch grischun e cun auters linguatgs neolatins, differenzas da structura, translaziuns Confruntaziun cun texts nunlitterars da differents champs specifics (terminologias spezialas) Lavur cun las ovras da standard: grammaticas, vocabularis, DRG, HWB	Tudestg/franzos/talian: elavuraziun da tsherts fenomenens linguistics Biologia/musica/fisica e.u.v.: exercizis da terminologia en collavuraziun cun auters roms, oravant tut en connex cun la maturitad bilingua
Lectura ed analisa litterara da prosa, poesia e teater da differentas epocas Preschentar ed exercitar differentas metodas da l'analisa litterara	Lectura ed analisa litterara Lectura ed analisa da texts da las differentas epocas e da l'entir territori rumantsch Referats e lavurs individualas pli grondas en connex cun l'analisa litterara	Tudestg: cumparegliaziun da texts originals cun translaziuns

Rom da basa 5. classa		
Finamiras globalas	Materia d'instrucziun	Interdisciplinaritad
<p>Istorgia da lingua e litteratura Preschentar e tractar l'istorgia ed il svilup da la lingua Preschentar e tractar l'istorgia da la litteratura orala e scritta</p>	<p>Istorgia da lingua e litteratura Survista generala da l'istorgia da la lingua Survista da l'istorgia da la litteratura dal 16 e 17avel tschientaner Lectura da texts exemplarics da las differentas regiuns e da las differentas epocas Lavurs en classa ed individualas Lavur cun las istorgias da litteratura (Crestomazia, Bezzola, Funtaunas e.u.v.)</p>	<p>Istorgia/dissegn/musica: coordinaziun da las lecturas cun las epocas che vegnan tractadas Etica: collavuraziun specifica cun tractar la litteratura religiosa</p>
<p>Tematicas actualas Preschentar e discutir la situaziun actuala da lingua e cultura cun exempels pratics</p>	<p>Tematicas actualas Aspects e problems actuals, da la bilinguitad e da l'identitad Tematicas linguisticas e politic-culturalas Sensibilisaziun per l'identitad rumantscha</p>	<p>Istorgia/l'instrucziun civica: en connex cun tematicas actualas (moviment da lingua, meds da massa, situaziun economica)</p>

Rom da basa 6. classa		
Finamiras globalas	Materia d'instrucziun	Interdisciplinaritad
<p>Instrucziun da lingua Repeter, cumpletar ed approfondir las enconu- schientschas linguisticas (pronunzia, ortografia, vocabulari, morfologia, sintaxa, stilistica) Cumparegliar cun ils ulteriurs idioms, cun il ru- mantsch grischun e cun auters linguatgs neolatins</p>	<p>Instrucziun da lingua Repetiziun ed approfondaziun dals differents as- pects linguisticas (p.ex. cun exercizis da stil, con- cepts, translaziuns e.u.v.) Cumparegliaziun cun ils ulteriurs idioms ru- mantschs, cun il rumantsch grischun e cun auters linguatgs neolatins, differenzas da structura, trans- lazziuns Confruntaziun cun texts nunlitterars da differents champs specifics (terminologias spezialas) Lavur cun las ovras da standard: grammaticas, vo- cabularis, DRG, HWB</p>	<p>Tudestg/franzos/talian: elavuraziun da tscherts fe- nomens linguisticas</p> <p>Biologia/musica/fisica e.u.v.: exercizis da termino- logia en collavuraziun cun auters roms, oravant tut en connex cun la maturitad bilingua</p>
<p>Lectura ed analisa litterara da prosa, poesia e teater da differentas epocas Preschentar ed exercitar differentas metodos da l'analisa litterara</p>	<p>Lectura ed analisa litterara Lectura ed analisa da texts da las differentas epo- cas e da l'entir territori rumantsch Differentas metodos da l'analisa litterara Referats e lavurs individualas pli grondas en con- nex cun l'analisa litterara</p>	<p>Tudestg/auters linguatgs: cumparegliaziun da texts originals cun translaziuns</p>
<p>Istorgia da lingua e litteratura Preschentar e tractar l'istorgia ed il svilup da la lin- gua Preschentar e tractar l'istorgia da la litteratura orala e scritta</p>	<p>Istorgia da lingua e litteratura Survista generala da l'istorgia da la lingua</p> <p>Survista da l'istorgia da la litteratura dal 18 al 20avel tschientaner Lectura da texts exemplarics da las differentas re- giuns e da las differentas epocas Lavurs en classa ed individualas Lavur cun las istorgias da litteratura (Crestomazia, Bezzola, Funtaunas e.u.v.)</p>	<p>Istorgia/musica/dissegn/auters roms: coordinaziun da las lecturas cun las epocas che vegnan tracta- das Etica: litteratura religiosa</p>

Rom da basa 6. classa		
Finamiras globalas	Materia d'instrucziun	Interdisciplinaritad
<p>Tematicas actualas Preschentar e discutir la situaziun actuala da linguatg e cultura cun exempels pratics</p>	<p>Tematicas actualas Aspects e problems actuals, da la bilinguitad e da l'identitad Tematicas linguisticas e politic-culturalas Trilinguitad grischuna e quadrilinguitad svizra Sensibilisaziun per l'identitad rumantscha</p>	<p>Istorgia: en connex cun tematicas actualas (moviment da lingua, meds da massa, situaziun economica)</p>